

Mistä asioista teemme ennakkoarvioinnin ja miten teemme linjauksen?

Ville Nieminen ja Maria Salenius
@ViVaNieminen @Maria_Salenius

6.3.2019

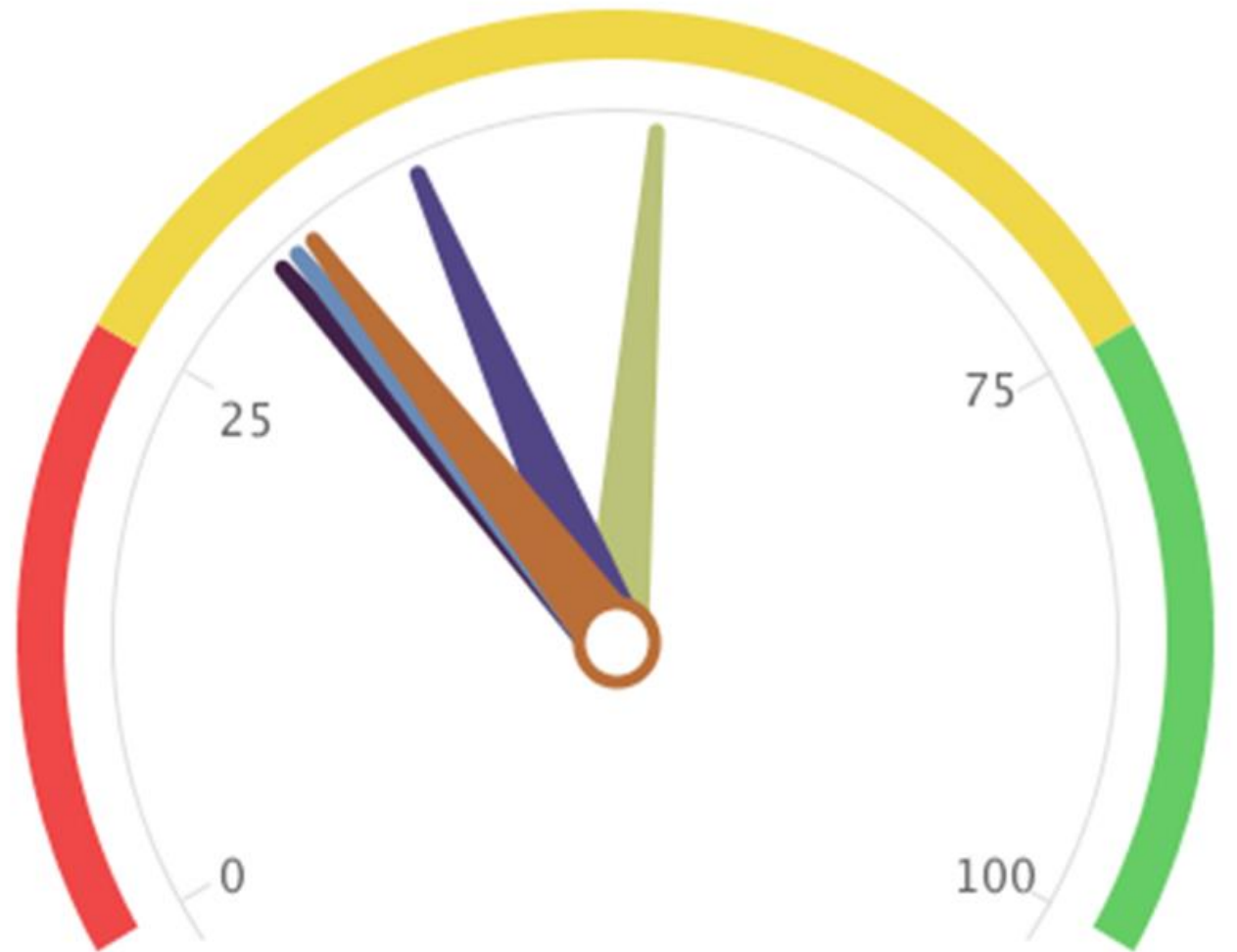

Tervetuloa työpajaan!

**EVAtaanko
teillä?**

**Onko
EVAamisesta
tehty päätös tai
linjaus?**

■ Huono tulos

■ Parannettavaa

■ Hyvä tulos

Vaikutusten ennakkoarviointi TEAvisarissa 2017:

- Suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa
- Lautakuntapäätösten valmistelussa
- Kuntastrategian valmistelussa
- Ennakkoarvioinnin käyttöönottamisesta tehty päätös
- Kirjallinen toimintaohje

”Kunnan on tarpeen linjata itselleen, mitkä päätökset vaativat ennakoarviointia ja keskittyä arvioimaan vain niitä päätöksiä ja tavoitteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia.

Kunta voi tehdä listan siitä, millaiset asiat on tarpeen ottaa ennakoarvioinnin kohteeksi.”

Millä tasolla EV Asta linjataan kunnissa?

**Johtoryhmä,
Lautakunta,
Valtuusto tai
Hallintosääntö**

Linjauksen sisältö

Milloin EVAtaan?

Kunnista löytyy monia hyviä esimerkkejä siitä, milloin evaus tulisi tehdä.

Esimerkkejä löytyy lisää täältä:

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-ennakkoarviointi/esimerkkeja-ennakkoarviointien-toteutuksista>

Mitkä näkökulmat?

Kuntaliiton suosituksessa on asiantuntijoiden kokoama **monialainen näkökulmalistaus**.

Useat kunnat ovat myös painottaneet tiettyjä näkökulmia.

Käsittely ja vastuu?

Kuka päättää ja vastaa EVAn tekemisestä?

Millä miten EVA toteutetaan?
Osallistetaanko kuntalaisia?

Mistä päätöksistä EVA tehdään kunnissa?

■ Case Salo:

- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin **vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen, eri ihmisryhmille, kaupungin eri alueille tai väestöryhmien välisiin terveyseroihin**
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria **vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan** (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja/tai yritysilmapiiriin) tai
- päätös on **toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä tai kyseessä merkittävä muutos palveluissa tai uusi palveluiden järjestämistapa** (esim. jos lautakunta päättää palvelua koskevasta suunnitelmasta).

■ Case Jyväskylä:

- Palveluiden tuottamistapaa koskevat päätökset
 - Palvelusetelin käyttöönotto
- Palveluiden ulkoistaminen/ostot
 - Uusien toimintatapojen käyttöönotto ja palvelujen uudelleenjärjestelyt
- Palvelujen laajuutta ja saavutettavuutta koskevat päätökset
 - Palveluverkkojen laajuuteen liittyvät asiat, kuten toimipisteiden perustamiset ja lakkauttamiset
 - Merkittävät henkilöstömuutokset
 - Muutokset tarjottavien palvelujen määrässä
- Rakennusinvestoinnit ja laajat peruskorjaukset
- huomio: jos taustalla on lakisääteinen prosessi vaikutusten arvioinnissa (esim. kaavat), noudatetaan sitä!

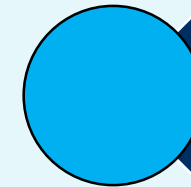
Milloin ei EVAta?

- Salo:
 - Yksilöä koskeva asia, oikaisuvaatimukset, viranhaltijoiden nimeämiset ja tiedoksi merkittävät asiat.
- Vantaa:
 - -- Ennakkoarviointia ei tarvitse tehdä myöskään kun vastataan lausuntoihin, kirjeisiin ja esityksiin.

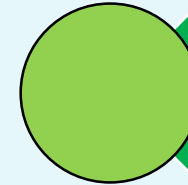

Näkökulmat Kuntaliiton suosituksessa

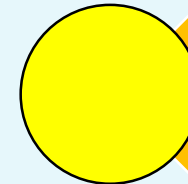
- Hyvinvointi ja terveys, yhdenvertaisuus, tasa-arvo: sukupuolten ja kieliryhmien välinen, osallisuus, työllisyys, elinkeinoelämä, tietoyhteiskuntataidot (sisältää tietoturvan, palvelujen ja sosiaaliturvan tason), turvallisuus, kattavuus ja saatavuus kunnan eri alueilla
- Ihmisten elinolot, terveys ja viihtyvyys, maaperä, luonnon monimuotoisuus, ilmasto, maisema, kaupunkikuva, kulttuuriperintö, rakennettu ympäristö ja yhdyskuntarakenne
- Keskinäiset toimivaltamuutokset, uudet palveluiden tuottamistavat, organisaation tehtävien määrä, laatu ja menettelytavat, henkilöstömäärä, asema ja osallisuus, organisaation raportointi – tiedottamis- ja selvitysvelvoitteet ja kielelliset velvollisuudet
- Väestöryhmien ja kotitalouksien asema ja käyttäytyminen, yritysten toiminta ja niiden välinen kilpailu sekä markkinoiden toimivuus, kunnallistalouden yhteisöjen rahoitus, voimavarojen jako, työllisyys ja tuottavuus sekä palvelutuotannon muutos

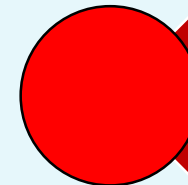
Kuntalainen

Ympäristö

Organisaatio ja
henkilöstö

Talous

Muita kunnissa käytettyjä näkökulmia

Strategia

Miten päätös on linjassa strategian kanssa?

Miten edistää strategiaa tai ohjelmia?

Yritysvaikutukset

Mitä vaikutuksia markkinoille?

Miten vaikuttaa paikallisten yritysten talouteen tai mahdollisuuksiin

Lapsivaikutukset

Mitä vaikutuksia erityisesti lapsiin?

Muokkaa arviointisisältöjä

- Näkökulmat
- Vaikutuskohteet

- Oman organisaation näköinen rakenne!
- Muokkaa, lisää, poista

Päätösesitykset, näkökulmat ja vaikutuskohteet

Voit lisätä, poistaa ja muokata päätösvaihtoehtoja, näkökulmia ja vaikutuskohteita. Näkökulmat ja vaikutuskohteet ovat yhteisiä kaikille päätösvaihtoehdoille. Muokkaukseen pääset klikkaamalla kohdetta. Voit myös muuttaa kohteiden järjestystä raahamalla ne haluaamaasi kohtaan.

Lisää vaihtoehto

Nykyiset päiväkodit - korjaukset

Kuntalainen

Ympäristö

Organisaatio ja henkilöstö

Talous

Yritysvaikutukset

Uusi yksityinen päiväkoti

Uusi kunnan rakentama päiväkoti

Sulje

Tallenna

Käsittely ja vastuu

- Valmistelijan tai esittelijän vastuulla yleensä päättää evauksesta
- Päätösvaihtoehtojen määrä
- EVAus voi olla myös erillisen lainsäädännön vaatimus
- EVA voidaan toteuttaa:
 - a) "pöytälaatikkotyönä"
 - b) yhteistyönä tai
 - c) julkiseksi osaksi esitystä
- Kantaa voidaan ottaa myös EVAssa hyödynnettävään kohderyhmien kuuntelemiseen ja osallistamiseen

Työskentely

**Linjauksen taso:
Hyödyt ja haitat?**

Linjauksen muotoilu

**Miten linjaus
toteutuu?**

EVA-linjaus (koonti eri kuntien ohjeista)1/3

Kuntahallinnossa tehtävät päätökset ovat usein mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat syvästi kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Mukaan päätöksentekoon tarvitaan useita erilaisia päätösvaihtoehtoja, joista poliitikot voivat valita kuntalaisten näkökulmasta parhaan. Vaikutusten ennakkoarvioinnilla tarkoitetaan päätösesitysten vaikutusten arviointia etukäteen ja se tulee kytkeä osaksi kunnan talouden ja toiminnan suunnittelun ja toteutuksen arviointiin.

Ennakkoarviointi tulee tehdä, jos

- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin, terveyteen tai asukasryhmien hyvinvointieroihin
- päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia tietyille asukasryhmälle tai alueelle (esim. muunkieliset, vammaiset)
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- päätös on merkittävä muutos palveluissa tai uusi palveluiden järjestämistapa
 - Palvelusetelin käyttöönotto
 - Palveluiden ulkoistaminen/ostot
 - Uusien toimintatapojen käyttöönotto ja palvelujen uudelleenjärjestelyt
 - Palvelujen laajuutta ja saavutettavuutta koskevat päätökset
 - Palveluverkkojen laajuuteen liittyvät asiat, kuten toimipisteiden perustamiset ja lakkauttamiset
 - Muutokset tarjottavien palvelujen määrässä
- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja / tai yritysilmapiiriin)
- päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia henkilöstöön tai johtamiseen
- asiaan liittyy merkittäviä ristiriitoja
- asialla on merkittäviä vaikutuksia lapsiin
- asialla on merkittäviä sukupuolivaikutuksia
- Rakennusinvestoinnit ja laajat peruskorjaukset
- Vaikutuksia kuntien elinvoimaan?

EVA-linjaus (koonti eri kuntien ohjeista)2/3

Milloin vaikutukset ovat merkittäviä? Voit tarkastella asiaa esimerkiksi seuraavista näkökulmista:

Vaikuttaako esitys haavoittuvien väestöryhmien asemaan tai väestöryhmien välisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen?

Aiheuttaako vaikutus sairauksia, vammautumisia tai muita fyysisiä tai psyykkisiä oireita?

Kuinka todennäköistä on, että vaikutus toteutuu?

Onko päätöksellä yhteisvaikutuksia tai kumuloivia vaikutuksia?

Onko vaikutus peruuttamaton?

Voidaanko vaikutusta kompensoida vai joudutaanko vaikutukseen sopeutumaan? Onko vaikutus tilapäinen, kausittainen vai jatkuva? Mikä on vaikutusten kesto (vuosia, kuukausia, päiviä)?

Ohjeistuksessa hyvä olla myös valmistelijalle omia kysymyspatteristoja, jotka auttavat ratkaisemaan evauksen tekemisen.

Mahdollinen vaatimus perustella myös negatiivinen päätös evauksesta.

Vaikutusten ennakkoarviointia ei tarvitse tehdä:

Yksilöä koskeva asia, oikaisuvaatimukset, viranhaltijoiden nimeämiset ja tiedoksi merkittävät asiat. Ennakkoarviointia ei tarvitse tehdä myöskään kun vastataan lausuntoihin, kirjeisiin ja esityksiin

Vaikutuskohteet

1. Kuntalaisvaikutukset: terveys ja hyvinvointi, yhdenvertaisuus, tasa-arvo: sukupuolten ja kieliryhmien välinen, osallisuus, työllisyys, elinkeinoelämä, tietoyhteiskuntataidot (sisältää tietoturvan, palvelujen ja sosiaaliturvan tason), turvallisuus, kattavuus ja saatavuus kunnan eri alueilla

2. Ympäristövaikutukset: ihmisten elinolot, terveys ja viihtyvyys, maaperä, luonnon monimuotoisuus, ilmasto, maisema, kaupunkikuva, kulttuuriperintö, rakennettu ympäristö ja yhdyskuntarakenne

3. Henkilöstö ja organisaatiovaikutukset: keskinäiset toimivaltamuutokset, uudet palveluiden tuottamistavat, organisaation tehtävien määrä, laatu ja menettelytavat, henkilöstömäärä, asema ja osallisuus, organisaation raportointi, tiedottamis- ja selvitysvelvoitteet ja kielelliset velvollisuudet

4. Taloudelliset vaikutukset: väestöryhmien ja kotitalouksien asema ja käyttäytyminen,

Yritysten toiminta ja niiden välinen kilpailu sekä markkinoiden toimivuus, kunnallistalouden yhteisöjen rahoitus, voimavarojen jako, työllisyys ja tuottavuus sekä palvelutuotannon muutos

5. Muut vaikutuskohteet tai erityiset tarkastelukohteet: Mm. Lapsivaikutukset, yritysvaikutukset, strategiavaikutukset, ilmastomuutosvaikutukset, maaseutuvaikutukset

EVA-linjaus (koonti eri kuntien ohjeista)3/3

Arviointiasteikko:

Vaikutuksia voidaan arvioida suhteessa vaikutuskohteisiin monella eri tavalla, kuten

Vaikutusta - Ei vaikutusta

-3 - +3

Positiivista - negatiivista tai

sanallinen arviointi

Ennakkoarvioinnin työlista:

1. Tunnista se, mistä asioista teet ennakkoarviointia. Valmistelun tukena toimivat toimialojen hallintopäälliköt sekä EVA-yhdyshenkilö.

2. Vaihtoehtojen kuvaaminen: Hanki tietoja esiteltävästä asiasta ja konsultoi asiantuntijoita eri toimialoilta. Kuvaa vaihtoehtoisia ratkaisuja (nykytilan lisäksi 1 - 3) esiteltävään asiaan.

3. Vaihtoehtojen tunnistaminen: Huomioi mahdolliset vaikutukset asiakkaiden eli kuntalaisten hyvinvoinnin, kunnan henkilökunnan ja osaamisen, palvelujen järjestämisen sekä talouden ja yrittäjyyden näkökulmasta.

4. Vertaile ja arvioi eri vaihtoehtoja: Kirjaa vaihtoehdot ja niiden vaikutukset taulukkoon ja liitä se päätösesityksen liitteeksi

5. Ennakkoarviointimallin kerääminen ja kehittäminen

Lähetä ennakkoarviointilomake myös yhdyshenkilölle siinäkin tapauksessa, että ennakkoarviointi on päätetty jättää tekemättä.

Arvioinnit tallennetaan yhteiseen paikkaan.

Ketkä otetaan mukaan evaukseen? Onko EVAlle aina valittava jokin sparraaja?

Päätösesityksen tekeminen vaikutusten ennakkoarvioinnin pohjalta

Ennen päätöksentekoa esittelijä/valmistelija vertailee eri päätösvaihtoehtoja ja vaikutuksia toisiinsa ja kirjoittaa vertailun tuloksen perustelutekstiin ottamalla kantaa eri vaihtoehtoihin. Vaihtoehtojen vertailun jälkeen esittelijä tekee päätösesityksen parhaimpana pitämästään ratkaisuvaihtoehdosta.

Vaikutusten arviointi käytännössä

Kunta käyttää Kuntaliiton sähköistä työkalua vaikutusten arvioinnissa, jossa on luotuna kunnalle omien tarpeiden mukainen lomake. Valmiit dokumentit tallentuvat myös työkaluun tulevien arviointien toteuttajien hyödynnettäväksi

Kunta käyttää omaa pohjaa/lomaketta

Päätöksen seuranta

Kun päätös on tehty, tulee päättää miten ja millä aikataululla päätöksen toteutumista ja vaikutuksia arvioidaan. Arviointiin voidaan ottaa kantaa myös tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa.